

Bundibugyo Virus Disease in 2026: An Overview of Epidemiology, Diagnosis, Treatment, Prevention, and Health System Preparedness

Abstract

Background: Bundibugyo virus (BDBV) is one of the pathogenic species of the genus Orthoebolavirus that can cause severe disease and substantial mortality. Despite its public health importance, this virus has been less studied compared with Zaire ebolavirus. The absence of specific vaccines and treatments, diagnostic limitations, and the risk of regional spread have increased the need for preparedness to address this pathogen. The present study aimed to comprehensively review the epidemiology, clinical features, diagnosis, treatment, vaccines, prevention, and control of BDBV disease, with a focus on evidence related to the 2026 outbreak.

Methods: This study employed a narrative-analytical research design. Relevant scientific literature and authoritative reports were systematically searched and reviewed using keywords related to Bundibugyo virus (BDBV), Ebola virus disease, outbreaks, epidemiology, diagnosis, treatment, vaccination, prevention, infection control, and cross-border transmission. Selected sources included review studies, modeling studies, observational studies, clinical and policy reports, and risk assessments. Following screening, 13 articles were included as the main sources for analysis, and the findings were thematically synthesized and interpreted.

Results: The results showed that the BDBV outbreak in 2026 was associated with challenges including delayed diagnosis, limited laboratory capacity, under-detection of cases, and difficulties in contact tracing. The absence of approved specific vaccines and treatments for BDBV highlights the importance of supportive care and the evaluation of treatments and vaccines under development. Insecurity, population displacement, social mistrust, weak health infrastructure, and cross-border population movements have also complicated outbreak control. Epidemiological and modeling evidence emphasized the possibility of substantial underreporting of cases and the need to strengthen regional surveillance. Effective disease control requires a combination of rapid diagnosis, isolation, contact tracing, infection prevention and control, safe burial practices, active community engagement, and cross-border coordination.

Conclusion: The BDBV outbreak revealed existing gaps in global preparedness to address less-studied filoviruses. Strengthening pan-filovirus diagnostic capacity, developing broadly protective vaccines and treatments, investing in health and laboratory infrastructure, and establishing community-based and coordinated cross-border response systems are essential to reduce the risk of future outbreaks.

Keywords: Bundibugyo virus, Disease outbreaks, Ebolavirus disease, Epidemiology, Filoviruses

Arasb Dabbagh Moghaddam^{1*}, Hossein Salehi², Masoumeh Ahmadi², Mohammad Hassan Kazemi Galougahi³, Ghazal Gholizadeh⁴

¹ Assistant Professor of Public Health and Food Safety, Infectious Diseases Research Center, Department of Public Health and Military Nutrition, Faculty of Medicine, Aja University of Medical Sciences, Invited Scholar of Academy of Sciences of IR of Iran, Tehran, Iran

² Department of Health in Disasters and Emergencies, Aja University of Medical Sciences, Tehran, Iran

³ Assistant Professor, Infectious Diseases Research Center, Department of Social Medicine, Faculty of Medicine, Aja University of Medical Sciences, Tehran, Iran

⁴ DVM, Research Department, Deputy of Research and Education, Islamic Republic of Iran Medical Council, Tehran, Iran

* Corresponding Author

Infectious Diseases Research Center, Department of Public Health and Military Nutrition, Faculty of Medicine, Aja University of Medical Sciences, Tehran, Iran
Email: Dr.arasb@ajauims.ac.ir

Received: Aug 16 2026

Accepted: Sep 16 2026

Citation to this article

Dabbagh Moghaddam A, Salehi H, Ahmadi M, Kazemi Galougahi MH, Gholizadeh Gh. Bundibugyo Virus Disease in 2026: An Overview of Epidemiology, Diagnosis, Treatment, Prevention, and Health System Preparedness. *J Med Counc of Iran*. 2026;44(3):40-54.

بیماری ویروس بوندیبوگیو در سال ۲۰۲۶: مروری بر اپیدمیولوژی، تشخیص، درمان، پیشگیری و آمادگی نظام سلامت

چکیده

زمینه: ویروس بوندیبوگیو (Bundibugyo virus; BDBV) یکی از گونه‌های بیماری‌زای جنس Orthoebolavirus است که می‌تواند موجب بیماری شدید و مرگومیر قابل توجه شود. با وجود اهمیت بهداشت عمومی، این ویروس در مقایسه با ویروس ابولا، زئیر کمتر مورد مطالعه قرار گرفته است. نبود واکسن و درمان اختصاصی، محدودیت‌های تشخیصی و خطر گسترش منطقه‌ای، ضرورت آمادگی برای مقابله با این پاتوژن را افزایش داده است. مطالعه حاضر با هدف بررسی جامع اپیدمیولوژی، ویژگی‌های بالینی، تشخیص، درمان، واکسن، پیشگیری و کنترل بیماری ناشی از BDBV، با تمرکز بر شواهد مرتبط با همه‌گیری سال ۲۰۲۶، انجام شد.

روش کار: این مطالعه یک مرور روایتی - تحلیلی از شواهد منتشرشده و گزارش‌های معتبر درباره بیماری ناشی از ویروس بوندیبوگیو، با تمرکز بر همه‌گیری سال ۲۰۲۶ است. منابع علمی و گزارش‌های معتبر با استفاده از کلیدواژه‌های مرتبط با BDBV، بیماری ویروس ابولا، همه‌گیری، اپیدمیولوژی، تشخیص، درمان، واکسن، پیشگیری، کنترل عفونت و انتقال فرامرزی جست‌وجو و بررسی شدند. منابع منتخب شامل مطالعات مروری، مطالعات مدل‌سازی، مطالعات مشاهده‌ای، گزارش‌های بالینی و سیاستی و ارزیابی‌های خطر بودند. پس از غربالگری، ۱۳ مقاله به‌عنوان منابع اصلی وارد تحلیل و یافته‌ها به‌صورت موضوعی تلفیق و تفسیر شدند.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که همه‌گیری BDBV در سال ۲۰۲۶ با چالش‌هایی شامل تشخیص دیرنگام، محدودیت ظرفیت آزمایشگاهی، کم‌تشخیصی موارد و دشواری ردیابی تماس همراه بوده است. نبود واکسن و درمان تأییدشده اختصاصی برای BDBV، اهمیت مراقبت‌های حمایتی و ارزیابی درمان‌ها و واکسن‌های در حال توسعه را برجسته می‌کند. ناامنی، آوارگی جمعیت، بی‌اعتمادی اجتماعی، ضعف زیرساخت‌های بهداشتی و تحرکات فرامرزی نیز کنترل همه‌گیری را پیچیده‌تر ساخته‌اند. شواهد اپیدمیولوژیک و مدل‌سازی بر احتمال کم‌گزارشی قابل توجه موارد و ضرورت تقویت نظارت منطقه‌ای تأکید داشتند. کنترل مؤثر بیماری نیازمند ترکیبی از تشخیص سریع، ایزوله‌سازی، ردیابی تماس، پیشگیری و کنترل عفونت، تدفین ایمن، مشارکت فعال جامعه و هماهنگی فرامرزی است.

نتیجه‌گیری: همه‌گیری BDBV شکاف‌های موجود در آمادگی جهانی برای مقابله با فیلوویروس‌های کمتر شناخته‌شده را آشکار کرد. تقویت ظرفیت تشخیص پان‌فیلوویروس، توسعه واکسن‌ها و درمان‌های پوشش گسترده، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های بهداشتی و آزمایشگاهی و ایجاد نظام‌های پاسخ جامعه‌محور و هماهنگ فرامرزی برای کاهش خطر همه‌گیری‌های آینده ضروری است.

کلمات کلیدی: اپیدمیولوژی، بیماری ویروس ابولا، همه‌گیری بیماری، فیلوویروس‌ها، ویروس بوندیبوگیو

آراسب دباغ مقدم^{۱*}، حسین صالحی^۲، معصومه احمدی^۳، محمد حسن کاظمی گلوگاهی^۳، غزال گل علیزاده^۴

^۱ استادیار بهداشت عمومی و ایمنی مواد غذایی، مرکز تحقیقات بیماری‌های عفونی، گروه بهداشت و تغذیه نظامی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی آجا، عضو مدعو فرهنگستان علوم ج.ا. ایران، تهران، ایران
^۲ گروه سلامت در بلایا و فوریت‌ها، دانشگاه علوم پزشکی آجا، تهران، ایران

^۳ استادیار، مرکز تحقیقات بیماری‌های عفونی، گروه پزشکی اجتماعی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی آجا، تهران، ایران
^۴ دکترای حرفه ای دامپزشکی، واحد پژوهش، معاونت آموزشی و پژوهشی، سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران، تهران، ایران

* نشانی نویسنده مسئول:

مرکز تحقیقات بیماری‌های عفونی، گروه بهداشت و تغذیه نظامی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی آجا، تهران، ایران
نشانی الکترونیک:

Dr.arasb@ajajums.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۰۵/۲۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۶/۲۵

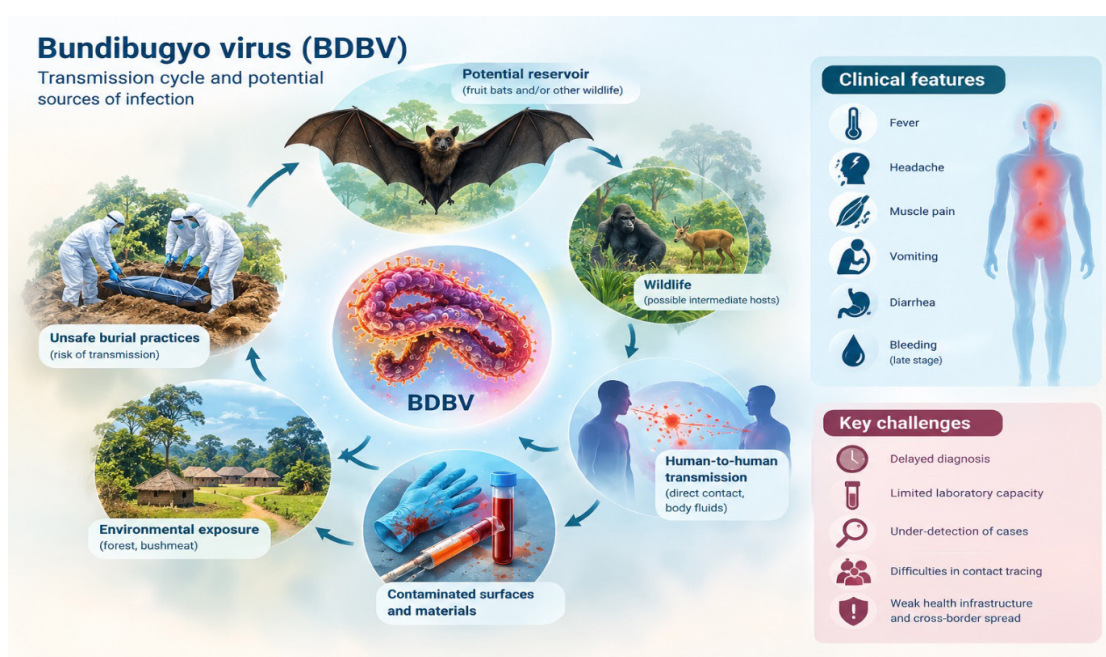
مقدمه

بیماری‌های ناشی از ویروس‌های جنس Orthoebolavirus از مهم‌ترین عفونت‌های ویروسی نوپدید با ظرفیت ایجاد طغیان‌های شدید و مرگ‌ومیر قابل توجه محسوب می‌شوند. با وجود تنوع ژنتیکی و آنتی‌ژنی در میان گونه‌های این جنس، بخش عمده دانش موجود درباره بیماری ویروس ابولا (Ebola virus disease; EVD)، و ابولا ویروس زئیر [Zaire ebolavirus (EBOV)] از جمله توسعه واکسن‌ها و درمان‌های اختصاصی، متمرکز بوده است. شناسایی Bundibugyo ebolavirus (BDBV) در سال ۲۰۰۷ نشان داد که طیف عوامل بیماری‌زای انسانی در میان ابولا ویروس‌ها گسترده‌تر از گونه‌های شناخته‌شده پیشین است و ضرورت توجه به تفاوت‌های زیستی و اپیدمیولوژیک میان این ویروس‌ها را مطرح کرد (۱). BDBV نخستین بار در جریان یک طغیان بیماری تب‌دار و خونریزی‌دهنده در منطقه Bundibugyo در غرب اوگاندا شناسایی شد. بررسی‌های مولکولی و فیلوژنتیک نشان داد که عامل این طغیان از نظر توالی ژنومی با ابولا ویروس‌های شناخته‌شده تفاوت قابل توجهی دارد و در نتیجه به‌عنوان یک گونه جدید از جنس Ebolavirus معرفی شد (۲). در نخستین گزارش توصیفی، ویروس جدید از نظر ژنتیکی حدود ۳۲ درصد در سطح نوکلئوتیدی با EBOV تفاوت داشت؛ میزان واگرایی‌ای که در آن زمان آن را از نظر ژنتیکی متمایز از سایر اعضای شناخته‌شده جنس قرار می‌داد (۱). این یافته نه تنها تنوع تکاملی ابولا ویروس‌ها را آشکار کرد، بلکه نشان داد که ظهور یک گونه جدید می‌تواند پیامدهای مستقیمی برای شناسایی آزمایشگاهی و طراحی ابزارهای اختصاصی پیشگیری و درمان داشته باشد (۳). طغیان اولیه BDBV از اواسط سال ۲۰۰۷ تا اوایل سال ۲۰۰۸ ادامه یافت و در مجموع ۱۹۲ مورد مشکوک، محتمل یا تأییدشده در بررسی‌های اپیدمیولوژیک شناسایی شد. از میان این موارد، ۴۲

مورد از نظر آزمایشگاهی مثبت بودند و میزان کشندگی (CFR) در موارد تأییدشده و محتمل حدود ۳۴ درصد برآورد شد (۲). اگرچه این میزان در مقایسه با برخی طغیان‌های پیشین ناشی از EBOV پایین‌تر بود، اما مطالعه MacNeil و همکاران روی موارد تأییدشده نشان داد که عفونت BDBV همچنان می‌تواند با بیماری شدید و مرگ‌ومیر قابل توجه همراه باشد؛ در این مطالعه، ۲۲ مورد از ۵۶ بیمار مبتلا فوت کردند و میزان کشندگی حدود ۴۰ درصد گزارش شد (۳). تفاوت در برآوردهای میزان کشندگی میان مطالعات، در کنار ناهمگونی شدت بیماری، اهمیت تفسیر دقیق داده‌های بالینی BDBV را نشان می‌دهد.

از نظر بالینی، بیماری ناشی از BDBV طیفی از علائم سیستمیک و گوارشی را ایجاد می‌کند و در مراحل اولیه لزوماً از سایر بیماری‌های تب‌دار شایع در مناطق اندمیک قابل افتراق نیست. در بررسی ۲۰۰۸-۲۰۰۷، تب، ضعف، سردرد، درد عضلانی، استفراغ و اسهال از تظاهرات شایع بودند و تظاهرات خونریزی‌دهنده فقط در بخشی از بیماران مشاهده شد (۲،۴). این الگوی بالینی، در کنار نبود ویژگی بالینی اختصاصی، می‌تواند شناسایی زود هنگام موارد را دشوار کند و اهمیت وجود نظام‌های تشخیصی و مراقبتی متناسب با زمینه اپیدمیولوژیک را افزایش دهد (۴).

تجربه طغیان نخستین BDBV همچنین نشان داد که انتقال این ویروس در سطح جامعه و مراکز درمانی می‌تواند تحت تأثیر الگوهای تماس انسانی قرار گیرد. در مطالعه Wamala و همکاران، تماس با افراد مبتلا و به‌ویژه تماس محافظت‌نشده با اجساد با انتقال بیماری ارتباط داشت (۲). از سوی دیگر، تأخیر در شناسایی و تأیید آزمایشگاهی طغیان، امکان تداوم انتقال پیش از اجرای کامل اقدام‌های کنترلی را فراهم کرد (۲). این یافته‌ها اهمیت آمادگی تشخیصی و اپیدمیولوژیک را در مناطقی که سابقه قبلی BDBV در آنها محدود

شکل ۱. مسیرهای انتقال و چالش‌های تشخیص و کنترل بیماری BDBV

است، برجسته می‌کند.

با وجود شناسایی BDBV بیش از یک دهه پیش، شواهد اختصاصی درباره این ویروس همچنان در مقایسه با EBOV محدود است. همین محدودیت سبب شده است که بخش قابل توجهی از دانش مورد استفاده برای پیش‌بینی رفتار ویروس، ارزیابی پاسخ‌های ایمنی و طراحی مداخلات، از مطالعات انجام‌شده بر سایر Orthoebolavirus حاصل شود. از این رو، شباهت‌های موجود میان BDBV و EBOV نباید به عنوان معادل بودن کامل ویژگی‌های زیستی، ایمنی‌شناختی یا پاسخ به مداخلات در نظر گرفته شود. این موضوع به‌ویژه در زمینه واکسن اهمیت دارد؛ زیرا در حالی که واکسن‌های دارای مجوز علیه EBOV در دسترس هستند، واکسن اختصاصی دارای مجوز برای BDBV وجود ندارد (۵۶).

اهمیت این شکاف علمی و عملیاتی در سال ۲۰۲۶ بیش از گذشته آشکار شده است. طغیان جاری BDBV در جمهوری دموکراتیک کنگو^۱ و اوگاندا، توجه دوباره‌ای را به این ویروس جلب کرده و هم‌زمان محدودیت‌های موجود در زمینه واکسن و درمان اختصاصی را برجسته ساخته است (۵۶). گزارش‌های جدید همچنین نشان می‌دهند که تجربه این طغیان فرصتی برای تولید داده‌های اختصاصی درباره BDBV فراهم کرده است؛ داده‌هایی که می‌توانند درک موجود از ویژگی‌های بالینی، انتقال، تشخیص و پاسخ به مداخلات را فراتر از آنچه از طغیان سال ۲۰۰۷ آموخته شده بود، گسترش دهند (۶). در مجموع، BDBV نمونه‌ای مهم از پاتوژن‌هایی است که اهمیت آن‌ها فقط به توانایی ایجاد بیماری شدید محدود نمی‌شود، بلکه از تعامل میان تنوع ویروسی، محدودیت شواهد اختصاصی و ظرفیت نظام سلامت برای شناسایی و پاسخ به یک عامل بیماری‌زای کمتر شناخته‌شده ناشی می‌شود. تجربه طغیان‌های گذشته و شواهد حاصل از رویداد ۲۰۲۶ بر ضرورت تقویت دانش اختصاصی درباره این ویروس تأکید دارند. بر همین اساس، مطالعه حاضر با هدف بررسی جامع اپیدمیولوژی، ویژگی‌های بالینی، تشخیص، درمان، واکسیناسیون، پیشگیری و راهبردهای کنترل بیماری ناشی از BDBV و با تمرکز بر شواهد موجود و یافته‌های حاصل از طغیان ۲۰۲۶ انجام شده است.

روش کار

این مطالعه یک مرور روایتی - تحلیلی از شواهد منتشرشده و گزارش‌های معتبر درباره بیماری ناشی از ویروس بوندیبوگیو، با تمرکز بر همه‌گیری سال ۲۰۲۶ است که با هدف بررسی جامع اپیدمیولوژی، تشخیص، درمان، واکسیناسیون، پیشگیری و کنترل بیماری ابولا ناشی از ویروس بوندیبوگیو (BDBV) در جریان همه‌گیری سال ۲۰۲۶ انجام شد. همچنین، چالش‌های نظام سلامت و عوامل مؤثر بر گسترش بیماری، از جمله تشخیص دیر هنگام، ضعف زیرساخت‌های بهداشتی، ناامنی، آوارگی جمعیت، بی‌اعتمادی اجتماعی و خطر انتقال فرامرزی مورد بررسی قرار گرفتند. این رویکرد با ماهیت منابع مورد استفاده در مقاله، که شامل مرورهای روایتی و ساختارمند، مطالعات مدل‌سازی، مطالعات مشاهده‌ای، گزارش‌های

سیاستی و ارزیابی‌های خطر است، مطابقت دارد.

در تفسیر یافته‌ها، شواهد اختصاصی BDBV از شواهد مربوط به سایر گونه‌های Orthoebolavirus تفکیک شد و یافته‌های حاصل از سایر گونه‌ها فقط در مواردی برای تبیین اصول عمومی آمادگی، پیشگیری و کنترل مورد استفاده قرار گرفت.

راهبرد جست و جو

برای گردآوری شواهد، جست‌وجوی منابع علمی و گزارش‌های معتبر درباره همه‌گیری بیماری ویروس بوندیبوگیو در سال ۲۰۲۶ و همچنین مطالعات مرتبط با اپیدمیولوژی و کنترل ابولا انجام شد. کلیدواژه‌های اصلی مورد استفاده شامل ترکیبی از واژه‌های زیر بودند: "Bundibugyo virus"، "Bundibugyo Ebolavirus disease"، "BDBV"، "Ebola"، "Ebola outbreak"، "Ebola outbreak"، "DR Congo"، "Uganda"، "Epidemiology"، "Diagnosis"، "Treatment"، "Vaccine"، "Prevention"، "Infection control"، "Preparedness" و "Cross-border transmission".

جست‌وجو بر اساس ترکیب واژه‌های مرتبط با بیماری، عامل ویروسی، محل همه‌گیری و موضوع مورد بررسی انجام شد.

منابع جست و جو

منابع مورد استفاده شامل مقالات منتشرشده در مجلات علمی معتبر و همچنین گزارش‌های سازمان‌های بین‌المللی و نهادهای بهداشت عمومی بود. پایگاه‌های مورد استفاده در این جست و جو شامل Pubmed، Scopus و موتور جست و گو Google Scholar بوده است. از جمله منابع مورد استناد در مقاله می‌توان به The Lancet، Lancet Infectious Diseases، Journal of Infectious Diseases، International Journal of Infectious Diseases، MMWR و همچنین Journal of the Royal Society Interface اشاره کرد. همچنین گزارش‌ها و ارزیابی‌های سازمان جهانی بهداشت (WHO) و مراکز کنترل و پیشگیری از بیماری‌ها (CDC) برای بررسی وضعیت همه‌گیری، خطر انتقال و راهبردهای پاسخ مورد استفاده قرار گرفتند.

معیارهای ورود به مطالعه

منابعی وارد مطالعه شدند که یکی از شرایط زیر را دارا بودند: به همه‌گیری بیماری ویروس بوندیبوگیو در سال ۲۰۲۶ پرداخته بودند؛ اطلاعات اپیدمیولوژیک مربوط به موارد، مرگ‌ومیر، میزان کشندگی یا روند زمانی همه‌گیری ارائه کرده بودند؛ به تشخیص، تأخیر تشخیصی یا محدودیت‌های آزمایشگاهی مرتبط با BDBV پرداخته بودند؛ شواهدی درباره درمان‌های موجود یا در دست بررسی و واکسن‌های در حال توسعه ارائه کرده بودند؛ راهکارهای پیشگیری، کنترل عفونت، ردیابی تماس و مشارکت جامعه را بررسی کرده بودند؛ خطر انتقال فرامرزی یا آمادگی نظام‌های سلامت را ارزیابی یا مدل‌سازی کرده بودند؛ پیامدهای روانی و اجتماعی همه‌گیری را بررسی کرده بودند.

برای مثال، در منابع انتخاب‌شده مطالعاتی درباره ۳۵ همه‌گیری تاریخی ابولا، ارزیابی خطر ورود ویروس به ایالات متحده،

1. Democratic Republic of the Congo

اپیدمیولوژی و روند همه‌گیری؛ تشخیص و شکاف‌های تشخیصی؛ درمان و مراقبت حمایتی؛ واکسن‌ها و اقدامات پیشگیرانه؛ پیشگیری و کنترل عفونت و پاسخ به همه‌گیری؛ چالش‌های عملیاتی، انتقال فرامرزی و پیامدهای روانی - اجتماعی.

در بخش اپیدمیولوژی، روند موارد و مرگ‌ومیر در مقاطع مختلف زمانی، میزان کشندگی و اختلاف میان موارد گزارش‌شده و برآورده‌شده بررسی شد. همچنین نتایج مطالعات مدل‌سازی، از جمله مدل‌های SEIRD^۲ و مدل‌های برآورد اندازه همه‌گیری، به‌صورت جداگانه تفسیر شدند و با آمار رسمی یکسان فرض نشدند. در منابع بررسی‌شده، برای مثال، برآوردهای مدل‌سازی نشان‌دهنده وجود شکاف قابل‌توجه میان موارد گزارش‌شده و اندازه احتمالی واقعی همه‌گیری بوده است.

ارزیابی و تفسیر شواهد

با توجه به ناهمگونی طراحی مطالعات، نتایج بر اساس نوع شواهد و سطح اتکاپذیری آنها تفسیر شدند. یافته‌های حاصل از مطالعات مدل‌سازی به‌عنوان برآورد و پیش‌بینی و نه آمار قطعی در نظر گرفته شدند. همچنین نتایج مطالعات مربوط به درمان‌ها و واکسن‌های در حال توسعه به‌عنوان شواهد اولیه یا گزینه‌های تحت بررسی گزارش شدند و از تعمیم اثربخشی اثبات‌نشده آنها به بیماران خودداری شد.

یافته‌ها

بعد از غربالگری مطالعات، تعداد ۱۳ مقاله به عنوان مقالات اصلی وارد مطالعه شدند. یافته‌های کلیدی مطالعات انجام شده استخراج و یافته‌های کلیدی مقالات موجود بعد از تحلیل به صورت خلاصه بیان گردید. (جدول ۱)

پیامدهای روانی بیماری در کودکان و مطالعات مدل‌سازی اندازه همه‌گیری و خطر سرایت فرامرزی وجود داشت.

معیارهای خروج منابع

مطالعاتی که فاقد ارتباط مستقیم با موضوع پژوهش بودند، اطلاعات کافی درباره BDBV یا همه‌گیری مورد بررسی ارایه نمی‌کردند، یا فقط به بیماری‌های دیگر بدون ارتباط با موضوع اصلی مقاله می‌پرداختند، از تحلیل نهایی کنار گذاشته شدند. همچنین اطلاعات تکراری میان منابع مختلف، حذف و در صورت وجود چند گزارش درباره یک موضوع، منبع معتبرتر و جامع‌تر در تحلیل نهایی مورد استفاده قرار گرفت.

استخراج داده‌ها

پس از انتخاب منابع، اطلاعات اصلی هر مطالعه در یک چارچوب از پیش تعیین‌شده استخراج و دسته‌بندی شد. متغیرهای استخراج‌شده شامل نام نویسنده، سال انتشار، نوع مطالعه، محل مطالعه، موضوع اصلی، یافته‌های اپیدمیولوژیک، تعداد موارد و مرگ‌ها، میزان کشندگی، چالش‌های تشخیصی، روش‌های درمانی، واکسن‌های در حال توسعه، اقدامات پیشگیری و کنترل، خطر انتقال فرامرزی و پیامدهای اجتماعی و روانی بود. مطالعات انتخاب‌شده از نظر نوع طراحی ناهمگون بودند و شامل مرورهای روایتی و سیستماتیک، مدل‌سازی ریاضی و تصادفی، مطالعات مورد-شاهدی، گزارش‌های سیاستی و ارزیابی خطر بودند؛ از این رو داده‌ها به‌صورت تلفیقی و با توجه به نوع شواهد تحلیل شدند.

روش تحلیل

تحلیل داده‌ها به‌صورت توصیفی - تحلیلی و بر اساس محورهای موضوعی انجام شد. یافته‌ها در شش محور اصلی سازمان‌دهی شدند:

جدول ۱. خلاصه مقالات استخراج‌شده در رابطه با بیماری ابولا ناشی از ویروس بوندیبوگیو

ردیف	عنوان مقاله	نویسندگان	مجله	سال	نوع مطالعه	یافته‌های کلیدی
۱	Ebola: What you need to know and what to do about suspected cases	Katharine Lang	BMJ	۲۰۲۲	راهنمای بالینی	این مقاله راهنمای گام‌به‌گام برای پزشکان ارایه می‌دهد و تأکید می‌کند که در مواجهه با بیماران دارای سابقه سفر به مناطق درگیر و علائم تب، سردرد و خونریزی، ایزوله‌سازی فوری و هماهنگی با مقامات بهداشتی ضروری است. همچنین به بررسی درمان‌های در دست بررسی از جمله رمدسیویر، MBPI ^{۳۴} و اوبلدسیویر پرداخته و واکسن‌های در حال توسعه مانند ChAdOx1 [با زمان آمادگی ۲ تا ۳ ماه] و rVSV [با زمان آمادگی ۷ تا ۹ ماه] را معرفی می‌کند. نویسنده تأکید دارد که در غیاب واکسن و درمان اختصاصی، مراقبت‌های حمایتی سنگ‌بنای مدیریت بیماران محسوب می‌شود.

ادامه ی جدول ۱.

این مقاله به بررسی پیامدهای کمبود بودجه در حوزه سلامت جهانی می‌پردازد و نشان می‌دهد که چگونه سرمایه‌گذاری جهانی به طور عمده روی واکسن ویروس زئیر متمرکز شده در حالی که ویروس بوندیوگیو به دلیل نادر بودن، نادیده گرفته شده است. نویسندگان به «تناقض عمیق» در آنها تأکید می‌کنند که مشارکت سامانه ی آمادگی جهانی اشاره می‌کنند: سازمان بهداشت جهانی از یک سو انتظار واکنش سریع به همه گیری‌ها را دارد، اما از سوی دیگر با کاهش بودجه‌های بلندمدت، زیرساخت‌ها و نیروی متخصص موردنیاز برای آمادگی پایدار را تضعیف می‌کند. جوامع محلی به عنوان شریک در طراحی و اجرای پاسخ، به اندازه واکسن در کنترل همه گیری اهمیت دارد.	تحلیل انتقادی	۲۰۲۶	BMJ	Daniela Manno, Bikioli-Bolombo Fredd	The DRC Ebola outbreak has exposed the consequences of global health underfunding	۲
این مقاله به بررسی همه گیری سال ۲۰۲۲ (سویه سودان) با ۶۳ مورد و ۲۹ مرگ در اوگاندا پرداخته و توصیه‌های کلیدی برای مهار همه گیری شامل تقویت نظارت مرزی، آموزش کارکنان بهداشتی، اجرای تدفین ایمن، مشارکت جامعه و تأمین بودجه پایدار را ارائه می‌دهد. نویسندگان هشدار می‌دهند که کشورهای همسایه مانند رواندا، تانزانیا و کنیا باید به دلیل نفوذپذیری مرزها، آمادگی لازم را داشته باشند.	مرور روایتی	۲۰۲۲	Health Science Reports	Sospeter Berling Sospeter et al	Ebola outbreak in DRC and Uganda; an East African public health concern	۳
این مطالعه با تحلیل ۳۵ همه گیری ابولا از سال ۱۹۷۶ تا ۲۰۲۲، دو منشأ اصلی را شناسایی کرده است: سرایت از حیات وحش (اکثریت همه گیری‌ها) و بازپیدی از بازماندگان (حدود ۲۵/۹ درصد از همه گیری‌های ناشی از ویروس ابولا). همچنین نشان داده شده است که انتقال بیمارستانی در ۸۰/۶ درصد از همه گیری‌ها و تدفین نایمن در ۴۵/۱ درصد از همه گیری‌ها نقش داشته است. نویسندگان بر اهمیت تشخیص سریع و شناسایی گروه‌های در معرض خطر بازپیدی تأکید می‌کنند.	مرور سیستماتیک	۲۰۲۳	J Infect Dis	Seth D. Judson, Vincent J. Munster	The Multiple Origins of Ebola Disease Outbreaks	۴
مرکز کنترل و پیشگیری از بیماری‌های ایالات متحده آمریکا خطر کلی همه گیری را برای جمعیت این کشور، پایین ارزیابی کرده است، با احتمال ورود فقط ۱/۳ درصد. این ارزیابی بر اساس ظرفیت بالای سامانه ی بهداشت عمومی آمریکا در شناسایی سریع موارد، ایزوله‌سازی و ردیابی تماس انجام شده است. با این حال، در صورت ورود ویروس، تأثیر آن «بالا» ارزیابی شده زیرا درمان اختصاصی وجود ندارد و کنترل هر مورد هزینه و منابع زیادی می‌برد.	ارزیابی ریسک	۲۰۲۶	MMWR	Danielle M. Richard et al	Assessment of Risk to the U.S. Population from the Ebola Disease Outbreak Caused by Bundibugyo Virus, ۲۰۲۶	۵
این مطالعه روی ۶۶۳ کودک در سیرالئون نشان داد که کودکان مبتلا به ابولا و همچنین کودکانی که در خانواده‌ای با بیمار ابولا زندگی کرده‌اند (حتی خودشان بیمار نشده‌اند)، تا ۱۰ سال بعد دچار مشکلات رفتاری می‌شوند. نکته تلخ این است که کودکان تحت تأثیر (غیرمبتلا) به اندازه کودکان مبتلا آسیب می‌بینند، اما حمایت کمتری دریافت می‌کنند. همچنین مشخص شد که افسردگی و اضطراب مراقبان، تأثیر مستقیم و معناداری بر سلامت روان کودکان دارد.	مطالعه مورد-شاهدی	۲۰۲۶	JAACAP	Thomas M. Crea et al	Ebola Virus Disease and Pediatric Mental Health: Long-Term Mediating Effects of Caregiver Mental Health	۶

ادامه ی جدول ۱

۷	The ۱۷th Ebola outbreak in the Democratic Republic of the Congo: a syndemic challenge	Serge Tonen-Wolyec, Laurent Bélec	The Lancet	۲۰۲۶	گزارش میدانی	بر اساس مشاهده های میدانی در شهر بونیا، نویسندگان کشف مهمی را گزارش کرده اند: بیماران منطقه مونگوالو همزمان به سه بیماری مبتلا بودند (ویروس ابولا، سپسیس باکتریایی و مالاریا) که آن را حالت سیندمیک نامیده اند. این تعامل مرگبار پاتوفیزیولوژیکی باعث مرگ و میر بالاتر از حد انتظار می شود، مستقل از حدت ذاتی ویروس. همچنین مشکلات منطقه شامل ناامنی مزمن، آوارگی گسترده، بی اعتمادی به پزشکان و کمبود تجهیزات حفاظت فردی، مهار همه گیری را با چالش جدی مواجه کرده است.
۸	WHO and Africa CDC declare the ۲۰۲۶ Ebola disease outbreak a public health emergency	Ngashi Ngongo et al	The Lancet	۲۰۲۶	گزارش سیاستی	سازمان بهداشت جهانی در ۱۷ مه ۲۰۲۶ و مراکز کنترل و پیشگیری از بیماری های آفریقا در ۱۸ مه ۲۰۲۶ همه گیری را به ترتیب به عنوان وضعیت اضطراری بهداشت عمومی با نگرانی بین المللی و وضعیت اضطراری بهداشت عمومی با امنیت قاره ای اعلام کردند. چارچوب هماهنگی یک تیم، یک برنامه، یک بودجه برای یکپارچه سازی دولت ها، موسسه های فنی و سازمان های غیردولتی طراحی شده است. شش اولویت کلیدی شامل تشخیص زودهنگام، ایزوله سازی، کنترل عفونت، تدفین ایمن، مشارکت جامعه و توسعه سریع واکسن و درمان می باشد.
۹	Ebola outbreak caused by Bundibugyo virus: challenges and priorities for epidemic preparedness and response	Jean B Nachega et al	The Lancet	۲۰۲۶	مرور جامع	این مقاله موانع کنترل همه گیری را در شش حوزه شناسایی کرده است: بی اعتمادی جامعه، ناامنی و درگیری (با ۶/۹ میلیون آواره داخلی)، تشخیص دیر هنگام، سامانه های بهداشتی شکننده، نبود واکسن اختصاصی و کمبود بودجه. با وجود این چالش ها، نکته مثبت این است که تیم های علمی در جمهوری دموکراتیک کنگو و اوگاندا توانستند ژنوم کامل ویروس را در عرض ۴۸ ساعت توالی یابی کنند که نشان دهنده پیشرفت ظرفیت های علمی آفریقا است. نویسندگان هشدار می دهند که اگر سرمایه گذاری فقط روی پاتوژن های مسئول آخرین بحران متمرکز شود، برای بحران بعدی ناآماده خواهیم بود.
۱۰	Beyond past Ebola outbreaks: delayed detection, preparedness gaps, and the vaccine race during the ۲۰۲۶ Bundibugyo virus outbreak	Najmul Haider et al	IJID	۲۰۲۶	تحلیل انتقادی	این مطالعه نشان می دهد که آزمایش GeneXpert که برای تشخیص ویروس زئیر طراحی شده، قادر به شناسایی ویروس بوندیبوگیو نبوده و این امر منجر به ۶ هفته تأخیر در تشخیص و انباشته شدن ۲۵۰ مورد مشکوک قبل از اعلام همه گیری شده است. میزان مثبت ۴۶ درصد نشان دهنده کم گزارش قابل توجه است. همچنین سه واکسن در حال توسعه معرفی شده اند؛ اما زمان آمادگی آنها برای تأثیرگذاری بر همه گیری فعلی دیر هنگام است.
۱۱	Estimation of the Ebola outbreak size in the Democratic Republic of the Congo	Ruth McCabe et al	Lancet Infect Dis	۲۰۲۶	مدل سازی	محققان با استفاده از دو روش مستقل، اندازه همه گیری را برآورد کرده اند: روش اول (بر اساس مرگ و میر) بین ۳۰۶ تا ۲/۵۲۱ مورد و روش دوم (بر اساس موارد وارداتی به اوگاندا) بین ۲۸۲ تا ۱/۳۴۵ مورد را نشان می دهد. همگرایی نتایج از دو روش مستقل نشان می دهد که همه گیری حداقل ۲ تا ۲/۵ برابر بزرگتر از آمار رسمی است و کم تشخیصی قابل توجهی وجود دارد که حاکی از انتقال گسترده تر در جامعه می باشد.

ادامه ی جدول ۱.

۱۲	Size of the ۲۰۲۶ Ebola outbreak and risk of cross-border spillover from Bundibugyo virus in Ituri Province, DR Congo	Dick Chamla et al	Lancet Infect Dis	۲۰۲۶	مدل سازی تصادفی	این مطالعه با استفاده از یک مدل تصادفی SEIRD (Susceptible, Exposed, Infectious, Recovered, Dead) که روی ۵۹۸ مورد تأییدشده آزمایشگاهی در ۸ ژوئن ۲۰۲۶ کالیبره شده، به برآورد مسیر کوتاه مدت همه گیری و احتمال سرایت فرامرزی ویروس بوندیوگیو پرداخته است. بر اساس مدل سناریوی مرکزی (۱/۷۱) $R_0 =$ میانه ۹۹۰ مورد تجمعی تأییدشده و ۱۷۴ مرگ را تا هفته ۱۲ (۲۴ ژوئن ۲۰۲۶) پیش بینی کرده است. خطر سرایت به کشورهای همسایه به شرح زیر برآورد شده: اوگاندا ۹۴/۲ درصد، سودان جنوبی ۶۹/۳ درصد، رواندا ۸/۶ درصد و بوروندی ۲/۰ درصد. فاصله ۶ هفته ای بین مورد شاخص (۱ آوریل) و تأیید آزمایشگاهی (۱۵ مه) به عنوان عامل اصلی بزرگ شدن مخزن عفونی شناسایی شده است. همچنین مشخص شد که مسیر موارد تأییدشده بیشترین سازگاری را با سناریوی مرکزی دارد.
۱۳	Reducing transmission in multiple settings is required to eliminate the risk of major Ebola outbreaks	Abbie Evans et al	J R Soc Interface	۲۰۲۵	مدل سازی	این مطالعه با مدل سازی انتقال در سه محیط (جامعه، تدفین و مراکز درمانی) نشان داده که حذف انتقال در تدفین، احتمال همه گیری گسترده را از ۴۱ درصد به ۶/۶ درصد کاهش می دهد. با این حال، هیچ راهکاری به تنهایی نمی تواند خطر را به صفر برساند و فقط ترکیب تدفین ایمن، رعایت شیوه نامه های کنترل عفونت در مراکز درمانی و مشارکت جامعه می تواند خطر همه گیری گسترده را از بین ببرد. همچنین مشخص شده که در مناطق روستایی، تدفین ایمن، اولویت دارد در حالی که در مناطق شهری، کنترل انتقال در بیمارستان ها اولویت بیشتری دارد.

بحث

همه گیری بیماری ویروس ابولای بوندیوگیو در سال ۲۰۲۶ در جمهوری دموکراتیک کنگو و اوگاندا، یکی از پیچیده ترین و چالش برانگیزترین بحران های بهداشت عمومی در تاریخ آفریقا محسوب می شود. این همه گیری در منطقه ای با درگیری های مسلحانه طولانی مدت، آوارگی گسترده جمعیت (۶/۹ میلیون نفر)، بی اعتمادی عمیق به نظام سلامت، و نبود واکسن و درمان اختصاصی رخ داده است. تحلیل جامع مقالات منتشرشده در مجلات معتبر، ابعاد مختلف اپیدمیولوژیک، تشخیصی، درمانی، واکسن ها و راه های پیشگیری را آشکار می سازد.

بررسی اپیدمیولوژی آمار همه گیری

همه گیری فعلی از اوایل آوریل ۲۰۲۶ (تخمین مورد شاخص در ۱ آوریل (۱۲ فروردین ۱۴۰۵)) در استان ایتوری آغاز شد و تا ۱۵ ماه می ۲۰۲۶ (۲۵ اردیبهشت ۱۴۰۵) به تأیید آزمایشگاهی رسید. این فاصله ۶ هفته ای امکان انباشته شدن زنجیره های انتقال را قبل از هرگونه واکنش فراهم کرد. جدول شماره ۲ روند اپیدمیولوژیک بیماری ناشی از ویروس بوندیوگیو در سال ۲۰۲۶ بر اساس گزارش های سازمان بهداشت جهانی تا زمان نگارش مقاله (۱۰ سپتامبر ۲۰۲۶ برابر با ۱۹ شهریور ۱۴۰۵) را نشان می دهد (۷، ۱۰، ۱۶، ۱۷). این جدول نشان دهنده شروع سریع اپیدمی ابولای بوندیوگیو با افزایش موارد از ۳۳ به ۱۰۴۸ مورد در کمتر از پنج هفته است.

این جدول، الگوی اولیه گسترش بیماری را از استان ایتوری به مناطق همجوار و حتی اوگاندا ترسیم می کند و میزان کشندگی اولیه را حدود ۲۵/۵ درصد نشان می دهد. این جدول نشان می دهد که همه گیری ابولای بوندیوگیو در کشور جمهوری دموکراتیک کنگو نه تنها متوقف نشده، بلکه به یکی از بزرگ ترین طغیان های ویروس بوندیوگیو تبدیل شده است. یادآور می شود که سازمان جهانی بهداشت آمار را به صورت مرتب، به روزرسانی می کند. در گزارش ۱۰ سپتامبر ۲۰۲۶ (۱۹ شهریور ۱۴۰۵) سازمان جهانی بهداشت، در مجموع ۷۰۴۳ مورد تأییدشده بیماری ناشی از ویروس بوندیوگیو در جمهوری دموکراتیک کنگو، اوگاندا و فرانسه گزارش شده است که شامل ۷۰۲۲ مورد در جمهوری دموکراتیک کنگو، ۲۰ مورد در اوگاندا و یک مورد در فرانسه بوده است. تا این زمان، در مجموع ۳۴۰۰ مرگ گزارش شد. آخرین موارد اوگاندا و فرانسه وارداتی از جمهوری دموکراتیک بودند و انتقال پایدار خارج از جمهوری دموکراتیک کنگو گزارش نشده است. سازمان جهانی بهداشت، توضیح داده که افزایش اعداد فقط ناشی از انتقال جدید نیست و ممکن است تا حدی ناشی از تقویت نظام مراقبت (Surveillance) و گزارش دهی دقیق تر بیماری، افزایش آزمایش ها، بهبود ظرفیت تشخیص و به روز رسانی و گزارش داده های معوق نیز باشد.

در اوگاندا، همه گیری به طور عمده با موارد وارداتی مرتبط با جمهوری دموکراتیک کنگو و انتقال ثانویه در میان تماس ها و کارکنان سلامت همراه بود. تا ۲۱ ژوئن ۲۰۲۶ (۳۱ خرداد ۱۴۰۵) آخرین مورد تأییدشده

جدول ۲. روند اپیدمیولوژیک بیماری ناشی از ویروس بوندیبوگیو در سال ۲۰۲۶ بر اساس گزارش‌های سازمان جهانی بهداشت

مناطق بهداشتی درگیر	موارد به‌بودیافته	CFR (میزان کشندگی) تأییدشده	مرگ‌های تأییدشده	موارد تأییدشده	کشور/منطقه	تاریخ گزارش توسط WHO
-	-	-	۱۰	۸۵	DRC + Uganda	۲۱ May ۲۰۲۶
-	-	٪۲۶/۵	۲۳۲	۸۹۶	DRC	۱۷ Jun ۲۰۲۶
۴۶	۳۹۰	٪۳۹/۵	۸۲۸	۲,۱۲۴	DRC	۱۵ Jul ۲۰۲۶
۶۵	۱,۲۹۳	٪۴۸/۱	۲,۷۸۶	۵,۷۹۴	DRC	۲۶ Aug ۲۰۲۶
۶۱	-	٪۴۸/۳	۳,۲۲۶	۶,۶۸۶	DRC	۶ Sep ۲۰۲۶
۶۱	۱,۵۹۰	٪۴۸/۳	۳,۲۶۷	۶,۷۵۷	DRC	۷ Sep ۲۰۲۶
۶۱	۱,۶۷۱	≈٪۴۸/۴	۳,۳۹۸	۷,۰۲۲	DRC	۱۰ Sep ۲۰۲۶

(۶/۷ درصد) در مقایسه با جمهوری دموکراتیک کنگو (۴۸/۴ درصد) نشان‌دهنده تأثیر کیفیت سامانه‌های بهداشتی بر پیامدهای بالینی است (۱۵).

طبق آمار مندرج در جدول شماره ۲، بررسی روند همه‌گیری ابولا بوندیبوگیو از ۲۱ ماه می (۳۱ اردیبهشت ۱۴۰۵) تا ۱۰ سپتامبر ۲۰۲۶ (۱۹ شهریور ۱۴۰۵) نشان‌دهنده تبدیل یک اپیدمی محدود به یکی از بزرگترین همه‌گیری‌های ویروس Bundibugyo در تاریخ است. به‌طور کلی، این روند صعودی هشداردهنده، همراه با افزایش میزان مرگ‌ومیر، حاکی از شکست نسبی اقدامات اولیه کنترلی و نیاز فوری به مداخلات مؤثرتر، به‌ویژه در مناطق درگیر و پرتراکم است (۱۵ و ۱۸ و ۲۰).

افزایش میزان کشندگی (CFR) از ۲۶ درصد در ژوئن (خرداد) به حدود ۴۸ درصد در سپتامبر (شهریور) لزوماً به معنای افزایش ذاتی کشندگی ویروس نیست و باید در زمینه زمان تشخیص، تأخیر در مراجعه و درمان، گسترش ظرفیت تشخیصی، ترکیب موارد شناسایی‌شده و تغییرات نظام مراقبت (Surveillance) تفسیر شود.

اشکال در گزارش دهی و شکاف بین موارد گزارش‌شده و واقعی

یکی از مهم‌ترین یافته‌های اپیدمیولوژیک، شکاف قابل‌توجه بین موارد گزارش‌شده و برآوردهای مدل‌سازی از اندازه واقعی همه‌گیری است. این شکاف به‌طور عمده به محدودیت‌های تشخیصی، میزان پایین ردیابی تماس، و تظاهرات بالینی غیراختصاصی نسبت داده می‌شود.

با استفاده از دو روش مستقل (محاسبه معکوس مبتنی بر مرگ‌ومیر و مدل گسترش جغرافیایی مبتنی بر موارد وارداتی)، برآورد شده است که تا تاریخ ۲۷ می ۲۰۲۶ (۶ خرداد ۱۴۰۵)، تقریباً ۲۸۰ تا ۲/۵۲۰ مورد بیماری ویروس بوندیبوگیو ممکن است در جمهوری دموکراتیک کنگو رخ داده باشد (محدوده ۲/۵۲۱-۳۰۶ با مدل محاسبه معکوس و ۱/۳۴۵-۲۸۲ با مدل گسترش جغرافیایی). این در حالی است که موارد گزارش‌شده در همان تاریخ، ۱/۰۳۱ مورد مشکوک بود. همگرایی گسترده برآوردها از دو روش مستقل، این نتیجه را پشتیبانی می‌کند که کم‌تشخیصی قابل‌توجهی از موارد

شناسایی شد و سازمان جهانی بهداشت تا آن زمان انتقال مستند در جامعه را گزارش نکرد. این الگو، در کنار شناسایی و پیگیری موارد وارداتی و تماس‌های آنان، اهمیت شناسایی سریع موارد، ردیابی تماس‌ها، کنترل عفونت و همکاری فرامرزی را در محدود کردن گسترش بیماری نشان می‌دهد.

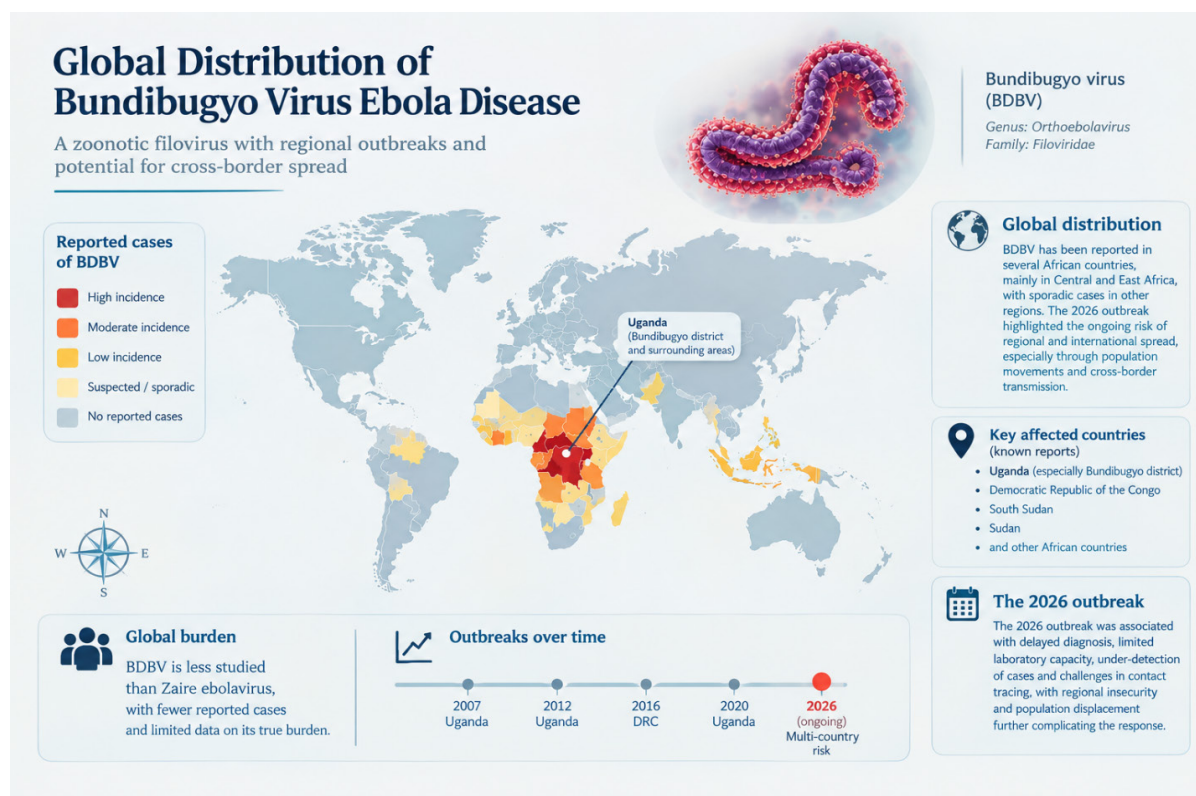
آمار کشندگی متناقض و الگوی اندمیک

یکی از تناقض‌های اپیدمیولوژیک کلیدی همه‌گیری فعلی، میزان کشندگی گزارش‌شده است که به‌طور قابل‌توجهی بالاتر از برآوردهای تاریخی برای ویروس بوندیبوگیو است. این تناقض نشان‌دهنده وجود حالت سیندمیک است که شامل عفونت‌های هم‌زمان (بوندیبوگیو، مالاریا و سپسیس باکتریایی) است که مرگ‌ومیر را به‌طور مستقل از شرایط ذاتی ویروس افزایش می‌دهد (۱۸).

اگرچه ویروس بوندیبوگیو از لحاظ تاریخی با میزان کشندگی پایین‌تری (۶۳-۸۷ درصد) نسبت به ویروس ابولا-ژئیر (۸۷-۶۳ درصد) همراه بوده است، اما مشاهدات میدانی به‌طور متناقضی میزان مرگ‌ومیر هشداردهنده‌ای را نشان می‌دهند و تا تاریخ ۱۸ می ۲۰۲۶ (۲۸ اردیبهشت ۱۴۰۵)، بیش از ۹۰ مرگ مشکوک ثبت شده است. بر اساس مشاهدات میدانی در بونیا، آزمایش‌های تشخیصی نشان دادند که کشت خون از نظر میکروبی، هم در شرایط هوایی و هم بی‌هوایی، مثبت و همچنین با انگل‌های مالاریا همراه بود که نشان‌دهنده حالت سیندمیک شامل عفونت ویروسی خونریزی‌دهنده، سپسیس باکتریایی برق‌آسا، و مالاریای شدید است (۱۸).

بر اساس داده‌های ۳ ژوئن ۲۰۲۶، ۳۴۴ مورد تأییدشده و ۶۰ مرگ در جمهوری دموکراتیک کنگو و ۱۵ مورد تأییدشده و ۱ مورد مرگ در اوگاندا گزارش شده است که میزان کشندگی در جمهوری دموکراتیک کنگو حدود ۱۷/۴ درصد و در اوگاندا حدود ۶/۷ درصد را نشان می‌دهد. این تفاوت قابل‌توجه نشان‌دهنده تأثیر کیفیت سامانه‌های بهداشتی بر پیامدهای بالینی است (۱۵).

این تفاوت در میزان کشندگی گزارش‌شده (از ۱۱/۷ درصد در موارد تأییدشده تا ۴۸/۴ درصد) نشان‌دهنده عواملی مثل تشخیص ناقص، عفونت‌های هم‌زمان، تفاوت در کیفیت مراقبت، و تغییر در نسبت موارد مشکوک به تأییدشده است. میزان پایین‌تر کشندگی در اوگاندا

شکل ۲. پراکندگی جهانی و خطر گسترش فرامرزی BDBV

قابل توجه سرایت منطقه‌ای است. ریچارد و همکاران از CDC^۴ نیز خطر نسبی ورود به ایالات متحده را ۱/۳ درصد برآورد کردند (۱۷). بر اساس مدل‌سازی، خطر نسبی ورود به ایالات متحده آمریکا در مقایسه با سایر مکان‌ها ۱/۳ درصد برآورد شد. اگر ویروس بوندیبوگیو وارد ایالات متحده شود، بر اساس مشاهده‌های تاریخی و اپیدمیولوژی شناخته شده از BVD^۵، به دلیل ظرفیت بالای بهداشت عمومی ایالات متحده آمریکا، انتقال ثانویه احتمالاً حداقل خواهد بود (۱۷).

گسترش عفونت از جمهوری دموکراتیک کنگو به اوگاندا در همسایگی این کشور، نشان داد که انتقال بیماری به اوگاندا نه فقط یک تغییر جغرافیایی، بلکه یک جهش در سطح پیچیدگی عملیاتی است و شکاف‌های ساختاری در سامانه‌های نظارت منطقه‌ای را به وضوح نمایان ساخت، به گونه‌ای که نظارت بر مرزها، ردیابی تماس‌های بین‌المللی، همراه با ایزوله‌سازی ناقص و پاسخ‌های غیرهماهنگ، نه تنها روند مهار بیماری را مختل کرد، بلکه بستر را برای جهش‌های احتمالی ویروس و ظهور سویه‌های جدید هموار ساخت (۱۰).

تشخیص دیر هنگام و شکاف‌های تشخیصی: وابستگی به فناوری‌های قدیمی

همه گیری سویه جدید ابولا به دلیل وابستگی سامانه‌های تشخیصی به پلتفرم‌های طراحی شده برای ویروس زئیر مانند (GeneXpert) با تأخیر قابل توجهی شناسایی شد. این تأخیر ۶ هفته‌ای از (۱ آوریل

وجود داشته و احتمال انتقال گسترده‌تر وجود دارد (۱۴). در مطالعات آمده است که مقامات جمهوری دموکراتیک کنگو فقط قادر به انجام ردیابی تماس برای ۲۱ درصد از تماس‌های شناخته شده تا ۲۱ می ۲۰۲۶ (۳۱ اردیبهشت ۱۴۰۵) بودند و میزان مثبت بودن گزارش شده توسط مقامات جمهوری دموکراتیک کنگو که به ۴۶ درصد نزدیک می‌شود، نشان‌دهنده کم‌گزارشی قابل توجه موارد است. موارد مشکوک اولیه در ۲۶ می ۲۰۲۶ (۵ خرداد ۱۴۰۵) به اوج ۱۰۷۷ نفر رسید و سپس به طور قابل توجهی توسط طبقه‌بندی مجدد آزمایشگاهی به سمت پایین بازبینی شد که نشان‌دهنده مشکل در تشخیص افتراقی اولیه است (۱۰).

شکاف قابل توجه بین موارد گزارش شده و برآورد شده (تا ۲/۵ برابر) و میزان پایین ردیابی تماس (۲۱ درصد) نشان‌دهنده گزارش دهی کم سیستماتیک است که ناشی از محدودیت‌های تشخیصی، تظاهرات بالینی غیراختصاصی، و ظرفیت محدود نظارت می‌باشد. این شکاف، برنامه‌ریزی پاسخ و تخصیص منابع را با چالش جدی مواجه می‌کند.

گسترش جغرافیایی

در مطالعه چاملا و همکاران با استفاده از مدل تصادفی SEIRD^۳، احتمال ورود ویروس به کشورهای همسایه را برآورد کردند. اوگاندا: ۹۴/۲ درصد (تا ۲۲ ژوئن ۲۰۲۶ (اول تیر ۱۴۰۵): ۲۰ مورد تأیید شده)، سودان جنوبی: ۶۹/۳ درصد، رواندا: ۸/۶ درصد و بوروندی: ۲/۰ درصد برآورد شده است. الگوی گسترش سه مرحله‌ای نشان‌دهنده خطر

4. Centers of Disease Control

5. Bundibugyo Virus Disease

3. Susceptible Exposed Infectious Recovered Dead

درگیر، دسترسی بشردوستانه، تضمین عبور ایمن کارکنان سلامت و امکان انتقال ایمن بیماران و نمونه‌ها از پیش‌شرط‌های مهم اجرای مؤثر اقدامات کنترل عفونت است. در شرایط کنونی، هم‌زمانی سه عامل ناامنی پایدار، آوارگی گسترده و بی‌اعتمادی ریشه‌دار، یک بحران پیچیده ایجاد کرده که کنترل اپیدمی را با چالش‌های بی‌سابقه‌ای مواجه ساخته است.

راه‌های تشخیص

در مطالعه ناچگا و همکاران (۲۰۲۶) بر ضرورت سرمایه‌گذاری در آزمایش‌های پان-ارتوبولا یا حتی پان-فیلوویروس تأکید شده است. این آزمایش‌ها قادر به شناسایی طیف وسیعی از ویروس‌های خانواده فیلوویروس هستند و می‌توانند از تکرار مشکلات تشخیصی مشاهده‌شده در همه‌گیری فعلی که ناشی از وابستگی به آزمایش‌های اختصاصی سویه ژئیر بود، جلوگیری کنند. اولویت‌های تشخیصی شامل گسترش تشخیص‌های مولکولی غیرمتمرکز نزدیک به بیمار است تا امکان شناسایی سریع موارد در سطوح محلی فراهم شود و نیاز به ارسال نمونه‌ها به آزمایشگاه‌های مرکزی که مستلزم صرف زمان طولانی است، کاهش یابد. تقویت سامانه‌های حمل نمونه برای انتقال سریع و ایمن نمونه‌ها از مناطق دورافتاده به آزمایشگاه‌های مرجع، یکی دیگر از اولویت‌های کلیدی محسوب می‌شود که می‌تواند تأخیرهای تشخیصی را به حداقل برساند. حمایت از شبکه‌های آزمایشگاهی منطقه‌ای نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است تا ظرفیت تشخیصی در سطح منطقه تقویت شده و وابستگی به آزمایشگاه‌های خارج از منطقه کاهش یابد (۱۵). هایدرو و همکاران نیز بر توسعه آزمایش‌های پان-فیلوویروس که قادر به شناسایی همه گونه‌های ویروس ابولا هستند، تأکید کرده‌اند تا سامانه‌های تشخیصی برای مواجهه با هر گونه‌ی جدیدی آماده باشند. در نهایت، یکپارچه‌سازی نظارت ژنومی در سامانه‌های تشخیصی به عنوان یک راه‌حل بلندمدت مطرح شده است که امکان شناسایی سریع جهش‌های ویروسی و تطبیق راهبردهای تشخیصی و درمانی را فراهم می‌آورد (۱۰).

بیماری اولیه ابولا می‌تواند شبیه مالاریا، تب تیفوئید، وبا، تب لاسا، و سایر بیماری‌های تب‌دار بومی باشد؛ بنابراین، پزشکان باید آزمایش مالاریا را انجام دهند، احتمال عفونت هم‌زمان را مد نظر داشته باشند و از الگوریتم ACDP^۶ (چک لیست ارزیابی ریسک بیماران مشکوک به تب‌های خونریزی‌دهنده ویروسی (VHF) مانند ابولا) برای ارزیابی خطر استفاده کنند (۱۲).

درمان و واکسن

هیچ درمان تأییدشده‌ای برای ویروس بوندیویو وجود ندارد. آنتی‌بادی‌های مونوکلونال تأییدشده توسط FDA (مانند Ebanga) که برای ویروس ژئیر طراحی شده‌اند، در برابر ویروس بوندیویو مؤثر نیستند؛ زیرا به آن متصل نمی‌شوند یا آن را خنثی نمی‌کنند (۱۰). ریچارد و همکاران (۲۰۲۶) از CDC نیز تأکید کرده‌اند که یک واکسن مجاز و دو محصول آنتی‌بادی مونوکلونال که برای ژئیر

(۱۲ فروردین) تا ۱۵ می (۲۵ اردیبهشت) ۲۰۲۶ به زنجیره‌های انتقال بیماری اجازه داد تا قبل از هرگونه واکنش، به طور بی‌صدا انباشته شوند (۷).

نمونه‌های اولیه از همه‌گیری، با روش تشخیصی GeneXpert منفی بودند، در دسترس بودن محدود کیت‌های PCR اختصاصی ویروس بوندیویو، زیرساخت‌های ضعیف آزمایشگاهی، و ظرفیت محدود نظارت، به تشخیص دیر هنگام همه‌گیری و انتقال تشخیص داده‌نشده کمک کردند (۱۰). بیشتر آزمایش‌های مولکولی برای تشخیص ویروس ابولا-ژئیر طراحی شده‌اند و ممکن است BDBV را به طور قابل اعتماد تشخیص ندهند (۱۵) که این موضوع، فاصله ۶ هفته‌ای بین مورد شاخص (۱ آوریل؛ ۱۲ فروردین) و تأیید آزمایشگاهی (۱۵ می؛ ۲۵ اردیبهشت) به طور قابل توجهی مخزن عفونی موجود برای سرایت را قبل از هرگونه واکنش افزایش داد (۷).

وابستگی به فناوری‌های تشخیصی قدیمی و عدم سرمایه‌گذاری در تشخیص‌های پان-فیلوویروس، یک آسیب‌پذیری ساختاری در سامانه‌های آمادگی جهانی ایجاد کرد. تأخیر ۶ هفته‌ای، امکان انباشته شدن مخزن عفونی را فراهم کرد و برنامه‌های پاسخ را با چالش جدی مواجه ساخت.

چالش‌هایی در مناطق درگیر، ناامنی، آوارگی و بی‌اعتمادی

همه‌گیری در شرق جمهوری دموکراتیک کنگو، در منطقه‌ای که با دهه‌ها درگیری مسلحانه، ۶/۹ میلیون آواره داخلی، و بی‌اعتمادی عمیق به مقام‌ها و تیم‌های واکنش، رخ داده است که تلاش‌های کنترل را به شدت مختل کرده است. این عوامل، ردیابی تماس‌ها، تدفین ایمن، و دسترسی بشردوستانه را با چالش جدی مواجه کرده‌اند. درگیری مسلحانه مرتبط با دهه‌ها ناامنی و رقابت بر سر منابع معدنی، همراه با آوارگی جمعیت، سامانه‌های بهداشتی شکننده، و تحرک فرامرزی شدید بین شرق جمهوری دموکراتیک کنگو و کشورهای همسایه، تلاش‌های کنترل همه‌گیری را پیچیده می‌کند. جمهوری دموکراتیک کنگو حدود ۶/۹ میلیون نفر آواره داخلی دارد که بیشتر آنها در استان‌های شرقی تحت تأثیر درگیری‌های مکرر و تهدیدهای همه‌گیری ساکن هستند (۱۵).

شورش در نورث کیوو، ردیابی تماس‌ها و انتقال ایمن نمونه‌ها را پیچیده می‌کند. تراکم بالای اردوگاه‌های آوارگان داخلی در اطراف بونیا، همراه با تحرکات فرامرزی شدید در مرز نفوذپذیر با اوگاندا، محیطی پرخطر برای انتشار منطقه‌ای ویروس ایجاد کرده است. انتقال بیمارستانی و افزایش مرگ‌ومیر میان کارکنان بهداشتی، ترس از بیمارستان را دامن زده است و به غیبت کارکنان پزشکی و ترک مراکز درمانی انجامیده است (۱۸). در همه‌گیری ۲۰۲۲-۲۰۱۸ در شرق جمهوری دموکراتیک کنگو، بی‌اعتمادی به مقامات و تیم‌های واکنش، ردیابی تماس‌ها و واکسیناسیون را مختل کرد. مردم ممکن است به دلیل ترس از ایزوله‌سازی، جدایی از خانواده، یا تجربه‌های منفی قبلی، به جای مراکز بهداشتی به شفا دهندگان سنتی یا شبکه‌های خانوادگی مراجعه کنند (۱۳).

مداخلات پزشکی به‌تنهایی، در غیاب دسترسی امن تیم‌های درمانی و اعتماد مردم به سامانه سلامت، کارایی لازم را ندارند. در مناطق

6. Advisory Committee on Dangerous Pathogens

جدول ۳. داروهای در حال بررسی

وضعیت	نوع	دارو
مورد استفاده در کووید-۱۹ و همه‌گیری‌های قبلی ابولا	ضد ویروس وسیع‌الطیف	رمدسیویر (Remdesivir)
شواهد مثبت در آزمایش‌های حیوانی	آنتی‌بادی مونوکلونال	MBP۱۳۴
WHO توصیه شده برای ارزیابی توسط	آنتی‌بادی مونوکلونال	مافتیویماب (Maftivimab)
(WHO) اولویت برای پروفیلاکسی پس از مواجهه	ضد ویروس خوراکی	اوبلدسیویر (Obeldesivir)

جدول ۴. واکسن‌های در حال توسعه برای سویه جدید ابولا

شواهد	وضعیت	پلتفرم	نام واکسن در حال مطالعه
در دست بررسی	در حال توسعه	ChAdOx1	ChAdOx1-BDBV
در دست بررسی	در حال توسعه	rVSV	rVSV-BDBV
پیش بالینی/مراحل اولیه تولید	در حال توسعه	mRNA	mRNA-BDBV

مطرح کرده‌اند. مطالعه‌ای روی نمونه‌های سرمی حاصل از کارآزمایی PREVAC نشان داد که واکسن‌های rVSVΔG-ZEBOV-GP و Ad26.ZEBOV/MVA-BN-Filo می‌توانند پاسخ‌های آنتی‌بادی واکنش متقاطع قابل اندازه‌گیری علیه BDBV ایجاد کنند؛ با این حال، شدت این پاسخ‌ها به‌طور قابل توجهی پایین‌تر از پاسخ علیه آنتی‌ژن همولوگ EBOV بود (۵). نویسندگان تأکید کردند که این یافته‌ها شواهدی از واکنش متقاطع پاسخ آنتی‌بادی Cross-Reactive An-tibody Responses فراهم می‌کنند، اما ارزش حفاظتی مستقیم این آنتی‌بادی‌ها در برابر بیماری ناشی از BDBV هنوز مشخص نیست (۵). بنابراین، این شواهد بیش از آنکه جایگزینی برای واکسن اختصاصی BDBV باشند، اهمیت بررسی امکان ایجاد ایمنی هترولوگ و توسعه واکسن‌های با پوشش گسترده‌تر در برابر فیلوویروس‌ها را مطرح می‌کنند (۵).

در مطالعه لانگ (۲۰۲۶) و هاید و همکاران (۲۰۲۶) سه واکسن را معرفی کرده‌اند. هاید و همکاران (۲۰۲۶) تأکید کرده‌اند که سه توالی ژنومی کامل از ویروس بوندیوگیو توسط مقامات جمهوری دموکراتیک کنگو در ۱۷ می ۲۰۲۶ و شش توالی اضافی تا ۲۱ می ۲۰۲۶ به Pathoplexus^۲ ارسال شد و سازمان بهداشت جهانی یک مشاوره تخصصی اضطراری برای ارزیابی واکسن‌ها و درمان‌های منتخب برای استقرار احتمالی در طول همه‌گیری تشکیل داد (۱۰). (۱۲). جدول شماره ۴ واکسن‌های در حال توسعه برای این سویه از ابولا را نشان می‌دهد.

مانو و فردی در تحلیل انتقادی خود، سوالی مطرح کرده‌اند که ابولا برای دهه‌ها شناخته شده است، چرا هنوز برای همه ویروس‌های ابولا واکسن نداریم؟ (۱۳).

استفاده شده‌اند، اثربخشی نامشخصی در برابر BVD دارند (۱۷). درمان‌هایی مانند رمدسیویر (ضد ویروس وسیع‌الطیف که در کووید-۱۹ و همه‌گیری‌های قبلی ابولا استفاده شده است)، MBP۱۳۴ (آنتی‌بادی مونوکلونال با شواهد مثبت در آزمایش‌های حیوانی)، مافتیویماب (آنتی‌بادی مونوکلونال توصیه‌شده برای ارزیابی توسط سازمان بهداشت جهانی)، و اوبلدسیویر (ضد ویروس خوراکی با اولویت برای پروفیلاکسی پس از مواجهه) در حال بررسی هستند (۱۲). سازمان بهداشت جهانی در ۲۸ می ۲۰۲۶، سه درمان MBP۱۳۴، مافتیویماب و رمدسیویر را توصیه کرده است. یک کوکتل آنتی‌بادی مونوکلونال پان-ابولا برای ارزیابی نیز در حال توسعه، اما اثربخشی و ایمنی آن هنوز نامشخص است (۱۲و۱۰). جدول شماره ۳ داروهای در دست بررسی را نشان می‌دهد. داروهای اختصاصی برای BDBV هنوز تأیید نشده‌اند و چند گزینه درمانی در قالب مطالعات و کارآزمایی‌های بالینی در حال ارزیابی هستند.

در غیاب درمان اختصاصی، مراقبت‌های حمایتی برای مدیریت بیماران انجام می‌شود که شامل کنترل علائم (تب، درد، تهوع)، جایگزینی مایعات و الکترولیت‌ها، مدیریت عوارض [خونریزی، نارسایی اندام‌ها]، و مراقبت‌های ویژه در صورت نیاز است (۱۲).

آنتی‌بادی‌های مونوکلونال تأییدشده توسط FDA (مانند Ebanga) که برای ویروس زئیر موجود هستند، در برابر ویروس بوندیوگیو مؤثر نیستند؛ زیرا به آن متصل نمی‌شوند یا آن را خنثی نمی‌کنند (۴). اگرچه یک کوکتل آنتی‌بادی مونوکلونال پان-ابولا در حال توسعه است، اثربخشی و ایمنی آن هنوز نامشخص است. برای BVD هیچ واکسن تأییدشده‌ای در دسترس نیست. یک واکسن مجاز و دو محصول آنتی‌بادی مونوکلونال که برای زئیر استفاده شده‌اند، اثربخشی نامشخصی در برابر BVD دارند (۱۷).

شواهد ایمنی‌شناختی اخیر، با وجود محدودیت‌ها، چشم‌انداز جدیدی را

۷. پایگاه داده تخصصی و منبع‌باز با مدیریت کنسرسیوم بین‌المللی و دفتر مرکزی در بازل، سوئیس، که امکان اشتراک‌گذاری سریع توالی‌های ژنومی در زمان همه‌گیری بیماری‌ها فراهم می‌کند.

کشورهای درگیر شامل جمهوری دموکراتیک کنگو، اوگاندا، رواندا، سودان جنوبی، و نهادهای بین‌المللی مانند سازمان بهداشت جهانی و Africa CDC^۸ می‌باشد. این هماهنگی می‌تواند از گسترش فرامرزی بیماری جلوگیری کرده و واکنش به همه‌گیری را کارآمدتر سازد (۱۵).

مشارکت جامعه

مشارکت جامعه به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل موفقیت در کنترل همه‌گیری شناسایی شده است. مشارکت جوامع محلی به عنوان شریک در طراحی و اجرای پاسخ، به اندازه واکسن در کنترل همه‌گیری اهمیت دارد. جوامع محلی نباید به عنوان گیرنده منفعل مداخلات باشند بلکه باید به عنوان شریک در طراحی و اجرای پاسخ درگیر شوند. ارتباط مؤثر با جامعه و پیام‌رسانی بهداشتی باید حساسیت فرهنگی داشته باشد و با کمک رهبران مورد اعتماد جوامع توسعه یابد؛ و ترس از ایزوله‌سازی، جدایی از خانواده، و تجربه‌های منفی قبلی در طراحی مداخلات مد نظر قرار گیرد (۱۳). آتش‌بس بشردوستانه، عبور ایمن برای همه بیماران، کارکنان بهداشتی، آمبولانس‌ها، تیم‌های تدفین، نمونه‌های آزمایشگاهی، و تجهیزات فراهم می‌کند؛ چرا که بدون ایجاد فضای امن برای تیم‌های امدادی، کنترل همه‌گیری در مناطق درگیر غیرممکن خواهد بود (۱۹).

مداخلات ترکیبی مبتنی بر شواهد

اوانس و همکاران با مدل‌سازی ریاضی نشان دادند که هیچ مسیر انتقالی به تنهایی نمی‌تواند خطر همه‌گیری گسترده را به صفر برساند و فقط ترکیبی از مداخلات، مؤثر واقع می‌شود. بر اساس این مدل‌سازی، حذف انتقال در تدفین، احتمال همه‌گیری گسترده را از ۴۱ درصد به ۶/۶ درصد کاهش می‌دهد که معادل کاهش ۸۴ درصدی است. ترکیب پرستاری با مانع (با ۹۰ درصد کاهش در انتقال به کارکنان بهداشتی) و کاهش بیش از ۶۵/۱ درصدی در تدفین نایمن می‌تواند خطر همه‌گیری گسترده را به صفر برساند. همچنین مشخص شده است که در مناطق روستایی با دسترسی محدود به مراقبت‌های درمانی، تدفین ایمن اولویت دارد، در حالی که در مناطق شهری با دسترسی خوب به مراقبت، کنترل انتقال عفونت در بیمارستان‌ها در اولویت قرار می‌گیرد (۹).

اقدام‌های بین‌المللی

در واکنش به خطر بین‌المللی، برخی کشورها اقدام‌های غربالگری، مراقبت مرزی و محدودیت‌های موقت مرتبط با سفر را اجرا کردند؛ با این حال، سازمان بهداشت جهانی بر تقویت نظام مراقبت (Surveillance)، تشخیص و همکاری فرامرزی به جای محدودیت‌های گسترده سفر تأکید کرده است (۱۲).

چالش‌های عملیاتی و راه‌حل‌های آن

همه‌گیری ابولا ناشی از ویروس بوندیوگیو در سال ۲۰۲۶ با مجموعه‌ای از چالش‌های عملیاتی پیچیده مواجه بوده است که مهار آن را به یکی از دشوارترین بحران‌های بهداشت عمومی در تاریخ

نخستین و شاید مهم‌ترین چالش، فقدان انگیزه اقتصادی برای سرمایه‌گذاری در توسعه واکسن این ویروس است. همه‌گیری‌های نادر و کوچک ویروس بوندیوگیو، برخلاف ویروس ابولا-زئیر که همه‌گیری‌های گسترده‌ای ایجاد کرده است، توجیه اقتصادی کافی برای شرکت‌های داروسازی برای سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه ایجاد نمی‌کند و این امر سبب می‌شود که این ویروس‌های نادر در اولویت‌بندی‌های جهانی قرار نگیرند (۱۳). دومین چالش، زمان‌بر بودن فرایند توسعه، کارآزمایی و تأیید واکسن است که دست کم ۲ تا ۹ ماه به طول می‌انجامد و این مدت زمان برای تأثیرگذاری بر یک همه‌گیری در حال وقوع بسیار طولانی محسوب می‌شود (۱۲). موانع نظارتی نیز به عنوان سومین چالش مطرح هستند؛ صدور مجوز و استقرار سریع واکسن‌های جدید در طول همه‌گیری، فرایندی پیچیده و زمان‌بر است که نیازمند هماهنگی بین نهادهای نظارتی مختلف در سطح ملی و بین‌المللی می‌باشد (۱۳). در نهایت، تأخیر در تأثیرگذاری به گونه‌ای است که واکسن‌های در حال توسعه، حتی در صورت موفقیت، برای مهار همه‌گیری فعلی دیر هنگام خواهند بود و این امر نشان می‌دهد که نظام فعلی توسعه واکسن برای پاسخ به همه‌گیری‌های ناگهانی پاتوژن‌های نادر کارآمد نیست (۱۰).

پیشگیری و کنترل

اقدام‌های پیشگیری و کنترل عفونت

اقدام‌های کلیدی پیشگیری و کنترل عفونت، در سه حوزه اصلی مراکز درمانی، جامعه و نظارت اولویت‌بندی شده است. در مراکز درمانی، تریاژ و ایزوله‌سازی سریع بیماران مشکوک به عنوان اولین گام اساسی مطرح است که باید با تأمین تجهیزات حفاظت فردی کافی برای کارکنان بهداشتی همراه شود (۱۲). بازآموزی مستمر در زمینه پیشگیری و کنترل عفونت، اجرای شیوه‌نامه‌های ایمن برای حمل نمونه‌ها و مدیریت بیماران، و آرایه خدمات حمایت روانی-اجتماعی به کارکنان بهداشتی که در خط مقدم مبارزه با بیماری قرار دارند، از دیگر اولویت‌های کلیدی محسوب می‌شوند (۱۵).

در حوزه نظارت و ردیابی تماس نیز تقویت نظارت برای شناسایی سریع موارد مشکوک، ردیابی تماس‌ها برای شناسایی و قرنطینه افراد در معرض خطر، و غربالگری مسافران در نقاط ورودی به عنوان اقدام‌های مکمل مطرح شده‌اند (۱۵).

هماهنگی فرامرزی

با توجه به خطر بالای سرایت فرامرزی، ناچگا و همکاران بر ضرورت هماهنگی فرامرزی جامع تأکید کرده‌اند که شامل تعاریف نظارت هماهنگ، قالب استاندارد و مشترک برای ثبت اطلاعات بیماران، گزارش‌دهی آزمایشگاهی قابل‌تعامل، ردیابی تماس مشترک، غربالگری هماهنگ در نقاط ورودی، و تبادل اطلاعات منظم بین

مراقبان، خدمات روانی - اجتماعی فراهم کند.

نتیجه گیری

همه گیری ابولا ناشی از ویروس بوندیوگیو در سال ۲۰۲۶، ابعاد مختلفی از چالش‌های بهداشت عمومی را آشکار ساخته است که هر یک نیازمند توجه فوری و راه‌حل‌های ساختاری هستند. از منظر اپیدمیولوژیک، میزان کشندگی گزارش شده در طول همه‌گیری تغییر قابل توجهی داشته و در گزارش‌های اخیر سازمان جهانی بهداشت (۱۰ سپتامبر ۲۰۲۶؛ ۱۹ شهریور ۱۴۰۵)، حدود ۴۸ درصد بوده است. میزان کشندگی بالاتر از حد انتظار ناشی از حالت سیندمیک (عفونتهای هم‌زمان (ویروس بوندیوگیو، مالاریا، سپسیس باکتریایی)) و شکاف‌های تشخیصی است. شکاف ۲/۵ برابری بین موارد گزارش شده و برآورد شده، برنامه‌ریزی پاسخ و تخصیص منابع را با چالش جدی مواجه کرده است. خطر بالای سرایت فرامرزی به اوگاندا (۹۴/۲ درصد) و سودان جنوبی (۶۹/۳ درصد) ضرورت هماهنگی منطقه‌ای فوری را نشان می‌دهد. از دیدگاه تشخیص، وابستگی به GeneXpert که برای تشخیص ویروس زئیر طراحی شده، منجر به ۶ هفته تأخیر در تشخیص و انباشته شدن موارد پیش از اعلام همه‌گیری شد. از نگاه درمان و واکسن، هیچ واکسن یا درمان اختصاصی برای ویروس بوندیوگیو وجود ندارد و سه واکسن در حال توسعه برای تأثیرگذاری بر همه‌گیری فعلی، دیر هنگام هستند. مراقبت‌های حمایتی به عنوان سنگ‌بنای مدیریت بیماران در غیاب درمان اختصاصی مطرح است. راه‌حل‌های پیشنهادی شامل سرمایه‌گذاری در تشخیص‌های پان-فیلوویروسی برای کاهش وابستگی به فناوری‌های اختصاصی، توسعه واکسن‌ها و درمان‌های اختصاصی برای همه گونه‌های ارتوایولا ویروس، ادغام دیپلماسی سلامت در پاسخ به همه‌گیری، تقویت هماهنگی فرامرزی، توسعه برنامه‌های حمایتی روانی-اجتماعی پایدار برای کودکان و مراقبان که تا سال‌ها پس از همه‌گیری دچار مشکلات روانی می‌شوند، اجرای مداخلات ترکیبی شامل تدفین ایمن، پرستاری با مانع و مشارکت جامعه می‌باشد.

طغیان ۲۰۲۶ ابولا ناشی از ویروس بوندیوگیو نشان داد که سامانه‌های سلامت در هنگام ورود پاتوژن‌های نوپدید، زمانی که تشخیص به درستی انجام نمی‌شود، درمانی وجود ندارد، و بیماری وارد جمعیت‌های متأثر از درگیری و نزاع می‌گردد که دچار جا به جایی ناخواسته گسترده نیز هستند، چقدر می‌تواند آسیب پذیر باشد.

ملاحظات اخلاقی

از آنجا که این پژوهش یک مطالعه مروری مبتنی بر منابع منتشر شده است و هیچ‌گونه مداخله مستقیم روی انسان یا جمع‌آوری اطلاعات فردی و محرمانه انجام نشده است، داده‌های مورد استفاده از منابع عمومی و علمی استخراج شدند و نام و مشخصات منابع در بخش مراجع مقاله بیان شده است. همچنین تصاویر به کار رفته در این پژوهش با کمک ابزارهای هوش مصنوعی مولد (AI) تولید و سپس ویرایش شده‌اند. این تصاویر فقط برای اهداف تصویری و کمک به آرایه بهتر مفاهیم مورد استفاده قرار گرفته‌اند و هیچ‌گونه داده، نتیجه

آفریقا تبدیل کرده است. شش حوزه چالش برانگیز در این شرایط شامل موارد ذیل بوده است:

- ۱- بی‌اعتمادی جامعه به نظام سلامت که با اطلاعات نادرست، مقاومت در برابر ایزوله‌سازی و تدفین ایمن را ایجاد نموده است؛
- ۲- نا امنی و درگیری‌های مسلحانه که با وجود ۶/۹ میلیون آواره داخلی و فعالیت گروه‌های مسلح، دسترسی تیم‌های امدادی را با مشکل مواجه کرده است؛
- ۳- تشخیص دیر هنگام ناشی از وابستگی به پلتفرم GeneXpert و کمبود کیت‌های تشخیصی اختصاصی؛
- ۴- سامانه‌های بهداشتی شکننده با کمبود تجهیزات و نیروی انسانی ناکافی؛
- ۵- فقدان واکسن و درمان اختصاصی برای ویروس بوندیوگیو؛
- ۶- کمبود بودجه بین‌المللی در مقایسه با اپیدمی‌های پیشین که توانایی پاسخ‌گویی را به شدت کاهش داده است (۱۸ و ۱۳).

اولویت‌های فوری و اولویت‌های بلندمدت

اولویت‌های فوری برای کنترل همه‌گیری شامل تقویت مشارکت جامعه مبتنی بر اعتماد، حفاظت از کارکنان و مراکز بهداشتی از مسیر تأمین تجهیزات حفاظت فردی و آموزش، گسترش تشخیص‌های مولکولی غیرمتمرکز برای شناسایی سریع موارد، تقویت ظرفیت‌های تریاژ و ایزوله‌سازی در مراکز درمانی، تسریع نظارت ژنومی و تحقیقات عملیاتی برای درک بهتر پویایی‌های انتقال، و تأمین مالی پایدار برای پاسخ فعلی می‌باشد؛ و در بلندمدت، راه‌حل‌های ساختاری شامل ایجاد سامانه‌های آمادگی جامعه‌محور که اعتماد و کرامت را در اولویت قرار می‌دهند، توسعه سامانه‌های نظارت منطقه‌ای مقاوم در برابر بحران‌ها، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های آزمایشگاهی و تشخیصی، ادغام پیشگیری و کنترل عفونت در راهبردهای تقویت سامانه بهداشتی، تقویت ظرفیت‌های تحقیق و توسعه به رهبری آفریقا برای تولید واکسن‌ها و درمان‌های اختصاصی، و ایجاد ساز و کارهای تأمین مالی پایدار برای آمادگی در برابر همه‌گیری‌های آینده توصیه می‌شود (۱۵).

پیامدهای بلندمدت ویروس ابولا بر سلامت روان

مطالعه کریا و همکاران (۲۰۲۶) با استفاده از طراحی مورد-شاهدی روی ۶۶۳ کودک (۱۰ تا ۱۷ سال) و مراقبان آن‌ها در سیرالئون، به بررسی پیامدهای بلندمدت سلامت روان ناشی از ابولا پرداخته است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که عواقب روانی ویروس ابولا، نه تنها برای کودکانی که خود به این بیماری مبتلا شده‌اند، بلکه برای کودکانی که مبتلا نشده‌اند اما در کنار یک فرد مبتلا در یک خانوار زندگی می‌کرده‌اند (گروه تحت‌تأثیر)، طولانی‌مدت و پایدار است (۸).

این مطالعه نشان می‌دهد که پاسخ به همه‌گیری‌های عفونی نباید فقط به مهار فوری بیماری محدود شود؛ بلکه باید در نظر داشت که پیامدهای طولانی‌مدت سلامت روان برای بازماندگان و خانواده‌هایشان، نیازمند برنامه‌های حمایتی پایدار است که هم برای کودکان مبتلا و هم برای کودکان تحت تأثیر، و همچنین برای

است. بنابراین، یافته‌های این مقاله باید در چارچوب شواهد موجود تا زمان انجام بررسی، تفسیر گردد و با توجه به پویایی سریع همه گیری، احتمال تغییر در آمار و شواهد جدید در آینده در نظر گرفته شود.

با توجه به تمرکز قابل توجه شواهد موجود بر EBOV و محدود بودن مطالعات اختصاصی BDBV، بخشی از تفسیرها بر اساس شواهد غیرمستقیم از سایر گونه‌های Orthoebolavirus انجام شده است.

تشکر و قدردانی

از آقایان محمد زارعی و سید آیت میر نوالهی که در نگارش متن اولیه مقاله نقش داشتند، تقدیر و تشکر می‌شود.

یا یافته پژوهشی را ایجاد، تغییر یا تحریف نکرده اند. نویسندگان مسئولیت کامل صحت علمی محتوای مقاله و تصاویر ارائه شده را بر عهده دارند.

محدودیت‌های مطالعه

از محدودیت‌های اصلی این مطالعه می‌توان به ناهمگونی روش‌شناختی منابع، تفاوت در زمان گردآوری داده‌ها، تغییر سریع آمار همه گیری در طول اپیدمی و احتمال کم‌برآوردی موارد واقعی به دلیل محدودیت‌های تشخیصی و نظارتی اشاره کرد. همچنین برخی یافته‌ها بر اساس مدل‌سازی یا برآوردهای آماری بوده و نمی‌توان آنها را معادل آمار قطعی موارد دانست. وجود اختلاف میان آمار رسمی و برآوردهای مدل‌سازی شده نیز در منابع مورد بررسی گزارش شده

منابع

1. Towner JS, Sealy TK, Khristova ML, Albariño CG, Conlan S, Reeder SA, et al. Newly discovered Ebola virus associated with hemorrhagic fever outbreak in Uganda. *PLoS Pathog*. 2008;4(11):e1000212. doi:10.1371/journal.ppat.1000212.
2. Wamala JF, Lukwago L, Malimbo M, Nguku P, Yoti Z, Musenero M, et al. Ebola hemorrhagic fever associated with novel virus strain, Uganda, 2007-2008. *Emerg Infect Dis*. 2010;16(7):1087-1092. doi:10.3201/eid1607.091525.
3. MacNeil A, Farnon EC, Wamala J, Okware S, Cannon DL, Reed Z, et al. Proportion of deaths and clinical features in Bundibugyo Ebola virus infection, Uganda. *Emerg Infect Dis*. 2010;16(12):1969-1972. doi:10.3201/eid1612.100627.
4. Roddy P, Thomas SL, Jeffs B, Nascimento F, Polepole P, Steenhoff AP, et al. Clinical manifestations and case management of Ebola haemorrhagic fever caused by a newly identified virus strain, Bundibugyo, Uganda, 2007-2008. *PLoS One*. 2012;7(12):e52986. doi:10.1371/journal.pone.0052986.
5. Lhomme E, Wiedemann A, Ayoub A, Ben-Farhat S, Thaurignac G, Roy C, et al; PREVAC Study Team. Cross-reactive Bundibugyo antibody responses after receipt of licensed Ebola vaccines. *N Engl J Med*. 2026;395(6):612-615. doi:10.1056/NEJMc2608018. [New England Journal of Medicine]
6. Sullivan NJ. Bundibugyo Virus Disease in 2026 — Clinical and Public Health Responses. *N Engl J Med*. 2026;395(3):278-289. doi:10.1056/NEJMra2607216. [New England Journal of Medicine]
7. Chamla D, Belizaire MRD, Co IF, et al. Size of the 2026 Ebola outbreak and risk of cross-border spillover from Bundibugyo virus in Ituri Province, DR Congo, and its implications for preparedness: a recalibrated stochastic modelling study. *Lancet Infect Dis*. 2026.
8. Crea TM, Okunoren O, Klein EK, et al. Ebola Virus Disease and Pediatric Mental Health: Long-Term Mediating Effects of Caregiver Mental Health. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 2026;65(1):56-65.
9. Evans A, Hart WS, Longobardi S, Desikan R, Sher A, Thompson RN. Reducing transmission in multiple settings is required to eliminate the risk of major Ebola outbreaks: a mathematical modelling study. *J R Soc Interface*. 2025;22(224):20240765.
10. Haider N, Khan RA, Rahman KM. Beyond past Ebola outbreaks: delayed detection, preparedness gaps, and the vaccine race during the 2026 Bundibugyo virus outbreak. *Int J Infect Dis*. 2026;170:108843.
11. Judson SD, Munster VJ. The multiple origins of Ebola disease outbreaks. **J Infect Dis**. 2023;228(Suppl 7):S465-S473.
12. Lang K. Ebola: What you need to know and what to do about suspected cases. **BMJ**. 2026;393:e166095.
13. Manno D, Freddy BB. The DRC . Ebola outbreak has exposed the consequences of global health underfunding. **BMJ**. 2026;393:e678216.
14. McCabe R, Ebbarnezh L, Okware S, et al. Estimation of the Ebola outbreak size in the Democratic Republic of the Congo. *Lancet Infect Dis*. 2026.
15. Nachega JB, Mbala-Kingebeni P, Mulangu S, et al. Ebola outbreak caused by Bundibugyo virus: challenges and priorities for epidemic preparedness and response. *Lancet*. 2026.
16. Ngongo N, Belizaire MR, Mercy K, et al. WHO and Africa CDC declare the 2026 Ebola disease outbreak a public health emergency. *Lancet*. 2026.
17. Richard DM, Routledge I, Koeller S, et al. Assessment of Risk to the U.S. Population from the Ebola Disease Outbreak Caused by Bundibugyo Virus, 2026. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep*. 2026;75(22):290-292.
18. Tonen-Wolyec S, Bélec L. The 17th Ebola outbreak in the Democratic Republic of the Congo: a syndemic challenge. *Lancet*. 2026.
19. Urgent call for an Ebola truce in DR Congo. *Lancet*. 2026.
20. <https://outbreaknewstoday.substack.com/p/ebola-in-drc-more-than-6000-confirmed>. Robert Herriman. Sep 01, 2026